

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 198/07-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. októbra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti I., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. P. J., B., namietajúcu porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo 7. decembra 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 481/05 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti I., a. s., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 481/05 zo 7. decembra 2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 481/05 zo 7. decembra 2006 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Obchodnej spoločnosti I., a. s., n e p r i z n á v a f i n a n č n é z a d o s ť u č i n e n i e .

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti I., a. s., trovy právneho zastúpenia v sume 7 492,24 Sk (slovom sedemtisícštyristodevät'desiatdva slovenských korún a dvadsaťštyro halierov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. P. J., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti obchodnej spoločnosti I., a. s., vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením sp. zn. IV. ÚS 198/07 z 31. augusta 2007 na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti I., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 481/05 zo 7. decembra 2006 v konaní o odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Bratislava (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 C 63/04 z 8. júna 2005 v spojení s dopĺňacím rozsudkom z 27. októbra 2005.

Zo sťažnosti, z jej príloh, ako aj zo spisového materiálu vzťahujúceho sa na vec vyplýva, že žalobou z 24. februára 2004 sa sťažovateľka na okresnom súde domáhala uloženia povinnosti V., a. s. (ďalej len „žalovaná“), zaplatiť jej 15 776,12 Sk z dôvodu poplatku z omeškania vo výške 0,1 % denne z dlžnej sumy, ktorá bola vyúčtovaná žalovanej za vydané lieky a zdravotnícke pomôcky pre jej poistencov na základe platných lekárskech predpisov a poukazov podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“) a nahradiť jej trovy konania. Sťažovateľka na pojednávaní uskutočnenom 1. decembra 2004 zmenila žalobu tak, že sa celkovo domáhala zaplata sumy 39 440,30 Sk z toho istého

dôvodu. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 8 C 63/04 z 1. decembra 2004 vyhovel žalobnému návrhu sťažovateľky a zaviazal žalovanú zaplatiť jej sumu 39 440,30 Sk a nahradiť jej trovy konania.

Žalovaná sa proti tomuto rozsudku odvolala a poukázala na to, že okresný súd „vydal na základe žaloby rozsudok č. k. 8 C 63/04-27 dňa 01. 12. 2004, tj. v čase keď ustanovenie § 38 ods. 4 zákona 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov bolo neúčinným a v praxi neaplikovateľným, lebo Ústavný súd SR v Náleze č. 396 okrem iného rozhodol o tom, že ustanovenia § 38 ods. 4 zákona NR SR č. 273/1994 Z. z. nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 druhou vetou (...) Ústavy (...) a nie novelizované ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 138/2003 Z. z.“.

Krajský súd námietkam žalovanej vyhovel a 26. apríla 2005 napadnutý rozsudok zrušil a vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, ktorý na pojednávaní uskutočnenom 8. júna 2005 súc viazaný právnym názorom odvolacieho súdu uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 3 944 Sk a nahradiť jej trovy konania. Doplnčiacim rozsudkom z 27. októbra 2005 okresný súd žalobu sťažovateľky vo zvyšnej časti zamietol. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd priznal sťažovateľke poplatok z omeškania vo výške 0,01 % za každý deň omeškania.

Sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu z 8. júla 2005 v spojení s doplnčiacim rozsudkom z 27. októbra 2005 odvolanie, o ktorom krajský súd 7. decembra 2005 rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil a trovy odvolacieho konania sťažovateľke nepriznal.

Pri uplatnení svojho nároku sťažovateľka vychádzala z § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktorý upravoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania. Žalovaná s návrhom sťažovateľky nesúhlasila a poukázala na to, že k omeškaniu s úhradou faktúr došlo až po 1. júni 2003, preto má sťažovateľka nárok len na poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne v zmysle zákona č. 138/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej

starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 138/2003 Z. z.“).

Sťažovateľka poukazuje na nález ústavného súdu uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“) 15. júla 2004 pod č. 396/2004 Z. z., ktorým ústavný súd vyslovil nesúlad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktorý bol novelizovaný zákonom č. 138/2003 Z. z. a ktorým sa od 1. júna 2003 zmenila výška poplatku z omeškania z 0,1 % za každý deň omeškania na 0,01 % za každý deň omeškania. Ústavný súd vyslovil nesúlad tohto ustanovenia s ústavou s odôvodnením, že ide o nerovnosť medzi zdravotnými poisťovňami a zdravotníckymi zariadeniami, ak nie je rovnaká výška poplatku z omeškania pre obidva subjekty. Novelizované ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. stratilo účinnosť 15. júla 2004, teda v čase vynesenia namietaného rozhodnutia (7. december 2006) toto ustanovenie nebolo účinné ani platné. Krajský súd vychádzal z právneho predpisu, ktorý nebol v súlade s ústavou. Podľa sťažovateľky bol narušený princíp právnej istoty a rovnosti, keď si zdravotné poisťovne od 1. júna 2003 až do 21. decembra 2004 uplatňovali poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania a zdravotnícke zariadenia si mohli uplatniť voči svojim dlžníkom, najmä voči zdravotným poisťovňam, poplatok z omeškania len vo výške 0,01 % za každý deň omeškania.

Porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vidí sťažovateľka v tom, že krajský súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bol sťažovateľke priznaný poplatok z omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. vo výške 0,01 % za každý deň omeškania namiesto 0,1 % za každý deň omeškania. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd postupoval podľa predpisu, ktorého nesúlad s ústavou ústavný súd vyslovil nálezom, ktorý bol uverejnený v Zbierke zákonov pod č. 396/2004 Z. z. 15. júla 2004.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd prerokoval túto vec na neverejnom zasadnutí, pretože krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti

z 19. septembra 2007 aj sťažovateľka v podaní z 28. septembra 2007 vyslovili súhlas s tým, aby sa v tejto veci upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z obsahu sťažnosti, z písomných vyjadrení a z listinných dôkazov.

Sťažovateľka požaduje vydať nález, ktorým ústavný súd vysloví porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 6 Co 481/05 zo 7. decembra 2006 s tým, aby bol označený rozsudok zrušený a vec bola vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa sťažovateľka domáhala priznania finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk a úhrady trov právneho zastúpenia v sume 8 096 Sk.

K prijatej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyjadrila predsedníčka krajského súdu podaním sp. zn. Spr. 3613/2007 z 19. septembra 2007, v ktorom uviedla, že výzvu postúpila na vybavenie predsedovi senátu 6 Co, ktorý *«Poukázal na to, že ÚS SR v Stanovisku pléna sp. zn. PLz. 1/2006-4 pod bodom č. 2 uviedol: „Stratou účinnosti a následne platnosti ustanovenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 138/2003 Z. z. na základe nálezu ÚS SR č. k. PL. ÚS 38/2003-89 zo dňa 17. mája 2004 o nesúlade ustanovenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 138/2003 Z. z. s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3, 4 Ústavy Slovenskej republiky, uverejneného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 15. júla 2004, sa obnovuje znenie ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., platné a účinné do nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/2003 Z. z., t. j. do 01. júna 2003“».*

Ďalej predsedníčka krajského súdu uviedla, s poukazom na vyjadrenie predsedu senátu 6 Co, že je zrejmé, *„že právny názor krajského súdu, vyjadrený vo vyššie uvedenom rozsudku č. k. 6 Co 481/2005-95 zo dňa 07. 12. 2006, nie je správny. V čase vynesenia tohto rozsudku krajský súd ešte nemal k dispozícii uvedené Stanovisko pléna ÚS SR a jeho obsah nepoznal. Ak by ho mal k dispozícii, nepochybne by rozhodol v súlade s ním“.*

K vyjadreniu predsedníčky krajského súdu sa právny zástupca sťažovateľky okrem oznámenia o súhlase s upustením od ústneho pojednávania o prijatom návrhu nevyjadril.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo, ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy má vlastnícke právo všetkých vlastníkov rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, sa vyhlási spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych

predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ak je v danom prípade oprávnený o ochrane základných práv sťažovateľky rozhodnúť všeobecný súd, je právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať vo veci vylúčená.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Za výnimku zo zásady, podľa ktorej výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať výklad ustanovení zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide najmä o výklad tých ustanovení zákona o ústavnom súde, z ktorých možno vyvodíť právne účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych

predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach. Konkrétne ide najmä o ustanovenia § 41a a § 41b v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pre označené ustanovenia zákona o ústavnom súde je charakteristické vzájomné pôsobenie princípu ochrany a zachovania ústavnosti na jednej strane a princípu právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú neoddeliteľnou súčasťou princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvej vete ústavy. Princíp ochrany a zachovania ústavnosti sa realizuje v danom prípade samotným rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy a jeho následnými právnymi účinkami na rozhodnutia, resp. rozhodovanie súdov a iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch. Jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na zachovaní právoplatnosti rozhodnutí súdov a iných orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu pri kolízii spomínaných princíпов treba dať prednosť jednoznačne princípu zachovania a ochrany ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia bŕzd vyplývajúcich z uplatnenia princípu právnej istoty (*mutatis mutandis* I. ÚS 51/06).

Opierajúc sa aj o uvedené východiská zákonodarca pri prijímaní zákona o ústavnom súde rozlíšil vplyv účinkov nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach na tie, ktoré boli v čase uverejnenia nálezov ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne skončené (§ 41b zákona o ústavnom súde), a tie, ktoré ešte v čase uverejnenia nálezov ústavného súdu v Zbierke zákonov neboli právoplatne skončené (§ 41a zákona o ústavnom súde). V oboch prípadoch ale zákonodarca umožnil v záujme uplatnenia princípu ochrany a zachovania ústavnosti do miery zlučiteľnej s princípom právnej istoty konvalidovať nepriaznivé účinky rozhodnutí súdov alebo iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré vyplývajú, resp. by vyplývali z aplikácie ustanovení právnych predpisov, ktoré ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov označil za nesúladne s ústavou.

V danom prípade sťažovateľka namieta postup a rozhodnutie krajského súdu v konaní, ktoré ešte nebolo v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 v Zbierke zákonov právoplatne skončené, t. j. krajský súd bol povinný v čase rozhodovania aplikovať na daný prípad § 41a v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie krajského súdu bola nevyhnutná správna interpretácia a aplikácia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

III.

Zo sťažnosti i z predložených príloh vyplýva, že sťažovateľka v predmetnom konaní založila svoj nárok na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania aj po 1. júni 2003 na právnom názore, podľa ktorého dňom uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov, t. j. dňom 15. júla 2004, sa v zmysle ustanovenia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stalo neúčinným len novelizované znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. zavedené zákonom č. 138/2003 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. júna 2003, a ustanovujúc poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania. Sťažovateľka zároveň tvrdí, že od tohto dňa, t. j. od 15. júla 2004, je účinné ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení platnom pred novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z., t. j. v znení, podľa ktorého predstavuje poplatok z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

Podľa právneho názoru vysloveného krajským súdom v odôvodnení napadnutého rozsudku *„Poplatok z omeškania bol v zákone č. 273/1994 Z. z. upravený od 1. 1. 1997, keď nadobudol účinnosť zák. č. 386/1996 Z. z., ktorým bol novelizovaný zák. č. 273/1994 Z. z. Podľa tejto úpravy poplatok z omeškania bol 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania. Poplatok z omeškania v tejto výške platil do 1. 6. 2003, kedy nadobudol účinnosť zák. č. 138/2003 Z. z., ktorým bol novelizovaný zák. č. 273/1994 Z. z. Tento zákon upravil výšku poplatku z omeškania na 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania. Ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. stratilo účinnosť dňa 15. 7. 2004, kedy bol v Zbierke zákonov pod č. 396/2004 Z. z. uverejnený Nález Ústavného súdu SR sp. zn.*

PL. ÚS 38/03 zo 17. 5. 2004, podľa ktorého toto ustanovenie nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR. Dňa 15. 1. 2005 toto ustanovenie stratilo platnosť.

Úhrada za zdravotnú starostlivosť poskytnutú poistencom odporkyne sa stala splatnou v čase platnosti a účinnosti zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zák. č. 138/2003 Z. z., ktorý v § 38 ods. 4 upravoval výšku poplatku z omeškania tak, že tento poplatok predstavoval 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania. Preto má navrhovateľka nárok na poplatok z omeškania v tejto výške a nie vo výške 0,1 % z dlžnej sumy denne.

Pokiaľ ide o nález Ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. 5. 2004, ústavný súd ním vyslovil nesúlad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení ku dňu svojho rozhodovania, t. j. ku dňu 17. 5. 2004, s ústavou, a nie teda nesúlad zákona č. 138/2003 Z. z. s ústavou. Inými slovami, ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. stratilo uverejnením uvedeného nálezu, teda dňom 15. 7. 2004, účinnosť v tom zmysle, že od tohto dňa ho nebolo možné používať a dňom 15. 1. 2005 stratilo platnosť v tom zmysle, že prestalo byť súčasťou právneho poriadku. Nemohlo sa preto obnoviť znenie tohto ustanovenia platné pred novelou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Naviac, spomenutý nález ústavného súdu bol vydaný dňa 17. 5. 2004, teda až po uplynutí doby, počas ktorej bola odporkyňa v omeškani so zaplatením predmetného dlhu 6. 8. 2003 - december 2003). Keďže nálezy ústavného súdu nemajú spätnú účinnosť, už z tohto dôvodu neobstoí argumentácia navrhovateľky.

Z uvedeného vyplýva, že rozsudok súdu prvého stupňa je v napadnutej časti, ktorou bol návrh vo zvyšku zamietnutý, vecne správny a preto ho odvolací súd v tejto časti potvrdil podľa § 219 O. s. p.“.

Pri posudzovaní sťažnosti vychádzal ústavný súd z nasledovných zistení:

1. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol 7. decembra 2006, t. j. v čase po uverejnení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov. Navyše v čase rozhodovania krajského súdu stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v zmysle čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy nielen účinnosť, ale aj platnosť, keďže dňom 15. januára 2005 márne uplynula lehota podľa čl. 125 ods. 3 druhej vety ústavy, v rámci

ktorej bola Národná rada Slovenskej republiky povinná uviesť protiústavné znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. do súladu s ústavou.

2. Nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 bol vyslovený nesúlad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. s ústavou v znení zavedenom novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Z tohto vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, text za bodkočiarkou, podľa ktorého „ak však išlo o zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

Vychádzajúc z uvedených zistení bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či krajský súd v danom prípade ústavne akceptovateľným spôsobom interpretoval a aplikoval § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde a či naopak v dôsledku tejto interpretácie a aplikácie postupom a rozsudkom krajského súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

V posudzovanom prípade je nesporné, že § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v čase rozhodovania krajského súdu nebol účinný ani platný, t. j. už nebol súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Z toho vyplýva, že krajský súd v čase rozhodovania nemohol aplikovať na daný prípad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v neplatnom znení, t. j. nemohol potvrdiť nárok sťažovateľky na poplatok z omeškania len vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, ktorý mu priznal v odvolaní napadnutom rozsudku okresný súd. Podľa názoru ústavného súdu totiž dňom márneho uplynutia lehoty podľa čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. platnosť ex tunc, t. j. bolo anulované od počiatku. Inými slovami na toto ustanovenie zákona č. 273/1994 Z. z. sa hľadí, akoby nikdy nebolo platné, a teda nikdy nebolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Za týchto okolností bolo pre rozhodnutie krajského súdu potrebné zodpovedať otázku, aké znenie, a či vôbec nejaké znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. bolo

platné a účinné v čase jeho rozhodovania, t. j. podľa akého znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. mal vo veci krajský súd rozhodnúť. Odpoveď na túto otázku vyplýva z § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, konkrétne z jeho citovaného textu za bodkočiarkou. Z tohto textu nesporne vyplýva, že v danom prípade po strate účinnosti (po 15. júli 2004), ako aj po následnej strate platnosti (po 15. januári 2005) posledného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 „platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“, t. j. § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platil v čase rozhodovania krajského súdu v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z., keď ustanovoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

V záujme odstránenia akýchkoľvek pochybností o interpretácii textu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 72/06 uviedol svoj názor na interpretáciu v ňom obsiahnutého slovného spojenia „platí skorší predpis“, podľa ktorého toto slovné spojenie treba vykladať tak, že stratou účinnosti, prípadne platnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia na základe rozhodnutia (nálezu) ústavného súdu sa obnovuje nielen platnosť, ale aj účinnosť „skoršieho predpisu v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“. Takýto výklad je založený na logickom argumente, podľa ktorého samotné obnovenie platnosti skoršieho právneho predpisu by nemalo žiadny právny význam pre ochranu ústavnosti v konaniach pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré neboli ešte právoplatne skončené v čase pred uverejnením príslušného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov a na ktoré sa mal aplikovať právny predpis (jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenie), ktorý nie je podľa príslušného nálezu ústavného súdu prijatého v konaní o súlade právnych predpisov v súlade s ústavou.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade oprel svoj rozsudok sp. zn. 6 Co 481/05 zo 7. decembra 2006 o také znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo ani platné, ani účinné, t. j. rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom, a preto týmto rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Pretože ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd napadnutým rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorý zároveň zrušil, otvára sa po vrátení veci na ďalšie konanie podľa názoru ústavného súdu priestor na to, aby sa krajský súd sám (aj v súčinnosti s účastníkmi konania) vyrovnal s ochranou označeného základného práva hmotného charakteru, v ktorom je navyše viazaný záväzným právnym názorom ústavného súdu. Preto ústavný súd sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, nevyhovel uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom.

Záver ústavného súdu o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy korešponduje aj so stanoviskom pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odchylným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri svojej rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-39 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie výšky poplatku z omeškania podľa zákona č. 273/1994 Z. z.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadošťačenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré bolo porušené rozsudkom krajského súdu sp. zn. 6 Co 481/05

zo 7. decembra 2006, bolo potrebné tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk. V nadväznosti na zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie považoval ústavný súd poskytnutie ochrany porušenia základných práv týmto spôsobom za dostatočné a sťažovateľke finančné zadosťučinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátom JUDr. P. J. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 970 Sk a k tomu 2 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 6 296 Sk. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 7 492,24 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2007